

חינוך לחיים

פרשת ויחי

בפרשה נא' "וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה" במלבי"ם פירש: כי מלבושי העברים היו משונים ממלבושי המצרים, ויוסף שהיה קרוב למלכות, וכן בניו היו לובשים כמלבושי שרי מצרים, וכמו שמצינו בגמרא (סוטה מט): של בית רבן גמליאל התיירו להם ללמוד חכמת יונית משום כבוד מלכות, ועל כן תמה יעקב ואמר מי אלה, ויאמר יוסף בני הם, והם צדיקים ויראי ה', ומה שאתה רואה אותם משונים במלבושיהם מפני אשר נתן לי אלהים בזה, שנולדו בזה המקום והמקום והמצב מחייב זאת.

אמנם, בחתם סופר כתוב מאמר נורא על חומר לבישת בגדי נכרים וההתדמות להם, בביאור מה שנאמר (דברים יח ט) "כי אתה בא אל הארץ וגו' לא תלמד לעשות כתועבות הגוים ההם" וגו', שהילוך מלבושם של גוים וסלסול שער וכדומה ממעשה נערות זהו נקרא תועבת הגוים וכו', והזהיר הכתוב לאמור שלא נתחיל להרגיל ולהנהיג בנינו כתועבות הגוים שהוא מלבושם ולשונם והדומה לזה. וממשיך החתם סופר בהבטחה נוראה: ואם נהיה שמורים וגדורים בזה, אז נהיה בטוח שלא יצא אחד מבנינו לתרבות רעה ח"ו וההיפך בהיפך כי מהקטנה יבואו בנינו אל הגדולה עד שיעבדו עבודה זרה ח"ו, וזהו שאמר 'לא תלמד לעשות כתועבות הגוים', ואז תהיה סמוך ובטוח 'שלא ימצא בך מעביר בנו באש וקוסם קסמים' וכדומה אשר הם תועבת ה', כי מתועבות הגוים, יבוא אל תועבת ה'.

ועל זה הדרך מביא על מה שנאמר אצל אשת פוטיפר "ותתפשהו בבגדו וינס ויצא החוצה", וכמבואר בזוהר (וישב קצ): מה דרכו של יצר הרע, כיון שרואה שאין האדם עומד כנגדו ויוצא לקרב אתו, מייד- ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי. ותתפשהו בבגדו, משום שכאשר יצר הרע שולט על האדם, מתקין אותו ומקשט לו את לבושו, מסלסל בשערו. זהו שכתוב ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, הדבק עמי. ומי שהוא צדיק, מתגבר כנגדו ונלחם בו קרב. כמו שכתוב "ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה". יעזב אותו ויתגבר כנגדו ויברח ממנו כדי להנצל ממנו, ואז לא ישלוט עליו.

ונראה מה שכתב הבני יששכר אחר שהביא דברי הזוהר הנ"ל, וכה דבריו: הנך רואה שראשית הבגידה הוא הבגד, ובפרט מלבושי נכרים, וזה שעמדה לאבותינו בארץ מצרים שלא שינו את מלבושיהם, מלמד שהיו ישראל מצוינים שם, שהיו מסומנים במלבושיהם וכל רואיהם הכירו שהוא יהודי, על כן היו משומרים שלא היה בהם עריות.

עוד חידוש נפלא מצינו בדברי החתם סופר שמביא שהכתונת פסים שקיבל יוסף הצדיק מאביו היה בגד שמלכי קדם מלבישים בו בני מלכים, ולכך נתקנאו בו אחיו, ואם כן, אומר החתם סופר, הרי היה מלבוש נכרי, ואפשר דלכך נענש ונתגלגל הדבר וירדו למצרים.

ועל פי זה יתורץ גם מה שתמהו מדוע לא ניצל יוסף מטעם שהיה שליח מצוה שהרי הלך בציווי אביו, והלא למדנו בפסחים ח. דשלוחי מצוה אינן ניזוקין?? אך כיוון שהיה לבוש בכתונת הפסים שהיא מלבוש נכרי, לא עמדה לו זכות המצווה.

וכך נבאר על פי יסוד זה, מה שנאמר בפס' בעת שנפגש יעקב אבינו עם יוסף "וירא אליו, ויפול על צואריו ויבך עליו עוד, ויאמר אמותה הפעם אחרי ראותי פניך כי עודך חי", וכבר הקשו המפורשים שלכאורה צריך עיון האך בעת שמחת לבו שנפגש עם בנו, נקט יעקב בלשון כזה שהיא לשון קללה 'אמותה הפעם', ומה בא לרמז בזה? והחתם סופר כותב בזה דברים נוראים, דבכיית יעקב אבינו באותו שעה היתה על כך שהרע לו הדבר אשר בנו הצדיק מוכרח להתלבש במלבוש מלכי מצרים, ואף שאמנם הותר לו זאת מפני כבוד המלכות, אבל הלואי לא היה צריך לכך. ועל כן בכה עתה אף על פי שראה אותו, ואמר 'אמותה הפעם' יותר וכו' נוח לו למות אחר ראות פניך כי עודך חי, כלומר שרק בפניך ועצמותך עודך חי בצדקתך, אבל מלבושך בלבוש נכרי.

נמצינו למדים עד כמה גדולה וחשובה היא המלבוש היהודי שבכחה להגן מכל רעה, ומצלת מן החטא, ומאידיך גיסא למדים אנו עוצם הפגם שנתהוה משינוי הלבושים ממסורות אבותינו.

ובפרט בדורינו אנו שבעוה"ר ירידת הדורות ניכרת בכל פינה, והיצר מגביר חייליו בנושא המלבושים, על כן חובה עלינו לשמור על מסורות אבותינו במשנה זהירות, שלא לשנות את צורת הלבוש המקובלת לנו מדור דור, וכבר אמרו חכמינו שבזכות שלא שינו שמם לשונם ולבושם נגאלו אבותינו ממצרים.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת ויחי

לפעמים כשמתעורר באדם רצון להתעלות ולהרגיל את עצמו בדרך טובה, וחפץ הוא להתנזר מכל הבלי העולם שהיצר מנסה למשוך אותו, או אז מופיע היצר לפניו, ומפתהו לעזוב את תכניותיו, כשמראה לפניו כל מיני מקרים שבהם לא יוכל לעמוד מול משאלותיו של גופו החומרי, עד שבסופו של דבר יצטרך להיכנע אל גופו החומרי, ויתברר כי כל יגיעו היה לריק, על כן עדיף שמלכתחילה לא יסגף את עצמו וימשיך בחיי התענוגות והאדם שעד אותה שעה לא הורגל כל כך במלחמת היצר, מתרשם מטענתו, כי מי כמוהו יודע שעד עתה איך היה מסור ללבו עד כה, ומי ערב לו שתהיה ביכולתו להחזיק מעמד בקבלותיו!?

אמנם על האדם לדעת, שגם אם אמת בפי היצר, ולא תהיה ביכולתו להחזיק מעמד, מכל מקום לא יקופח שכרו ותועלתו מאותן הפעמים שכן יצליח להתנזר מתאוותיו ורצונו השליליים. וכה ישיב ליצרו: הן אמת שיש צד שלא אוכל להחזיק מעמד לאורך ימים, אבל ליום אחד עדיין ביכולתי להחזיק מעמד. על כן הנח לי לעמוד במשאלתי רק יום זה, ולמחר אחזור להרגלי כמיימים ימימה. ולזה בודאי יניחו יצרו. ולמחר יאמר שוב ליצרו, הרי כפי שסוכם, וכפי שגם נוכחתי לראות יש ביכולתי לעמוד על המשמר יום אחד, אם כן אקבל עלי להחזיק מעמד רק עוד יום אחד, ומחר כבר אעשה כדברך, וכך ידחה מיום ליום, עד שיוכח ששקר העיד בו היצר, וביכולתו לעמוד מול רצונותיו השליליים,

וצדיקים מצאו סמך מן התורה לתחבולה זו, מהפס' 'צא והלחם בעמלק מחר', שהעצה לצאת למלחמה מול היצר שהינו בחינת 'עמלק' הוא על ידי שתמיד נדחה אותו באמירת 'מחר' – ע"י שיאמר לו, זיל האידנא, והניחני כהיום לעבוד את בוראי, ותא למחר, וכך ידחה מיום ליום, כשביני לביני יזכה לשלל רב. בנוסף מוטל על האדם לעורר השמחה בלבו על כל יום שאכן זוכה לעמוד מול פיתויי היצר, ולנגד עיניו יציין את מספר הימים שאכן זכה לעמוד בקרב, ולהוציא שלל מיצרו המבקש רעתו, וזה יעורר חיותו להמשיך הלאה במלחמתו, ומתוך כך יזכה להיות 'בא בימים'.

רמז לכך מצאנו בפרשה שלנו, הכתוב אומר: 'ויחי יעקב' – יעקב אבינו זכה לחיות דקדושה, כיון שהיה 'בארץ מצרים', כי עצם ירידתו למצרים הביא את יעקב ובניו לידי עבודה שלא הורגלו בה עד אותה שעה. כי מצרים היתה סמל הכפירה, והרשע פרעה התגאה לאמר: 'לי יאורי ואני עשיתיני', והיתה זאת כתוצאה מפרנסתם, כי מצד הטבע היתה מצויה להם בלא שום מניעה, בגלל שהנילוס היה משקה את שדותיהם, ולא היו זקוקים לגשמים, וכתוצאה מכך באו לידי 'כפירה' כי נדמה היה להם שלית דין ולית דיין, ונמשכו אחר הארציות והטומאות. באותה חבל ארץ שהיתה כל כולה זועקת 'כפירה' הופיעו יעקב ובניו, והזקקו להתמודד עם זוהמת מצרים, וגם אם נדמה להם מלכתחילה שלא תהיה ביכולתם לעמוד מולה, התחזקו ועמדו בעוז בקדושתם ובאמונתם, וכל יום שהחזיקו מעמד היתה להם על ידה חיות ושמחה, על שאכן זכו לקדש יומם להשי"ת ולעבודתו. וכך בתחבולה זו של 'יום יום' נתמלאו לו ליעקב 'שבע עשרה שנה' שכולם היו שווים לטובה בקדושה ובאמונה.

זוהי כאמור הדרך שיבור לו האדם כדי לעמוד מול כל פיתויי יצרו. ועליו לדעת שמלבד מה שיזכה לחיות דקדושה מכח ניצחונותיו, יזכה גם במעלות ובהשגות רמות בזכות עמידתו בעוז מול הניסיונות שמעמיד עליו יצרו, וכמו שאומרים בשם אחד מן הצדיקים, לפרש מה שנאמר 'והאלקים ניסה את אברהם', ש'ניסה' הוא מלשון התנשאות והרמה, והיינו שאותם ניסיונות שעבר אברהם בחייו, הם עצמם העלו אותו למעלתו וזכה להיות 'אברהם', משום שרק על ידי הניסיונות מתגדל האדם בעולם.

ואפשר שלכך היתה שהותו של יעקב במצרים משך 'שבע עשרה שנה' בגימ' טו"ב, כי היתה בכך רמז שכל הקשיים והניסיונות שבמצרים אינם אלא כדי להטיב עם האדם, כי כאמור באים להרים את האדם ולהמשיך לו חיות דקדושה. והמשיך הכתוב: 'ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה', כאן כלל את הי"ז שנותיו האחרונות עם כלל שנותיו של יעקב, כדי להודיע שעל ידי שהאדם עומד בניסיונותיו הינו מעלה את כל שנות חייו, ומשווה אותן לאותן השנים הטובות בהם עמד בעוז מול חיילות היצר, ומעתה השווה כל שנותיו לטובה. וזהו שאמרה התורה בהמשך: 'ויקרבו ימי ישראל למות', שעל ידי שהכיר בניסיונותיו שרק טו"ב היה לו מהם, על ידי זה הגיע לבחינת ישראל, המרמז למוחין דגדלות, כי לפני מותו זכה יעקב להגיע למדרגות גדולות, ולהשגות גבוהות מאוד, ומשם הגיע לעולם הבא נקי בלי פגמים כלל.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com